

Najčešća pitanja političkih stranaka u vezi finansiranja izborne kampanje i finansijskog izvještavanja o kampanji

1. Da li se sredstva koja su planirana Programom utroška političke stranke za 2024. godinu za izbornu kampanju moraju u ukupnom iznosu uplatiti na poseban račun za finansiranje izborne kampanje do dana prijave političke stranke za izbore ili se mogu sukcesivno uplaćivati u narednom periodu do dana izbora.

Odgovor:

Odredbom iz člana 15.1b stav (4) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24) i odredbom iz člana 2. stav (5) Uputstva o postupku otvaranja i korištenja posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje ("Službeni glasnik BiH", broj: 31/24) propisano je da sredstva, koja politička stranka i nezavisni kandidat koji učestvuju na izborima za organe vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima namjeravaju utrošiti za izbornu kampanju, moraju biti unaprijed uplaćena na poseban račun za finansiranje troškova izborne kampanje.

Pomenutim propisima nije utvrđen rok za uplatu sredstava na poseban račun za finansiranje troškova izborne kampanje do dana prijave političke stranke za izbore.

2. Pojašnjenje odredbe iz člana 3. stav (1) Uputstva o postupku otvaranja i korištenja posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje:
 - da li je koalicija dužna izabrati jedan od računa stranaka članica koalicije za finansiranje svih troškova kampanje
 - da li se troškovi izborne kampanje mogu plaćati individualno sa računa bilo koje od stranaka članica koalicije, za sve općine/gradove u kojima politička stranka nastupa u okviru koalicije.

Odgovor:

U članu 15.1c stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24) i članu 3. stav (1) Uputstva o postupku otvaranja i korištenja posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje ("Službeni glasnik BiH", broj: 31/24) propisano je da kada dvije ili više političkih stranaka nastupaju u okviru koalicije, za troškove kampanje mogu koristiti poseban račun za finansiranje troškova izborne kampanje jedne od političkih stranaka, članica koalicije, što se uređuje međusobnim sporazumom političkih stranaka koji se dostavlja i deponira u Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

3. Da li nezavisni kandidat za načelnika opštine u Republici Srpskoj ima pravo na finansijska sredstva u okviru izborne kampanje od strane lokalne zajednice, nekog drugog organa ili institucije?

Odgovor:

Zakon o finansiranju političkih stranaka („Službeni glasnik BiH”, broj 95/12 i 41/16) propisuje da se političke stranke mogu finansirati iz budžeta Bosne i Hercegovine u skladu sa ovim Zakonom, entitetskih budžeta, kantonalnih budžeta i budžeta Brčko distrikta BiH, te budžeta drugih jedinica lokalne uprave i samouprave u skladu sa zakonom.

Odredbama člana 7. Zakona o finansiranju političkih stranaka propisan je način raspodjele sredstava u budžetu institucija Bosne i Hercegovine.

Stavom (1) ovog člana propisano je da se u budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine osiguravaju sredstva za finansiranje političkih stranaka, odnosno koalicija političkih stranaka i nezavisnih kandidata zastupljenih u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i parlamentarnih grupa, odnosno klubova poslanika i delegata u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Stavom (3) istog člana propisano je da se političkim strankama, odnosno koalicijama političkih stranaka sredstva iz stava (1) ovog člana raspodjeljuju na način da se:

- a) 30% sredstava dijeli jednako svim političkim strankama, odnosno koalicijama političkih stranaka koje su osvojile mandate,
- b) 60% sredstava dijeli prema broju poslaničkih, odnosno delegatskih mandata, koje svaka politička stranka, koalicija političkih stranaka, odnosno nezavisni kandidat ima u trenutku dodjele mandata,
- c) 10% od ukupnog iznosa raspoređuje parlamentarnim grupama srazmjerno broju poslaničkih, odnosno delegatskih mjesta koja pripadaju manje zastupljenom spolu.

Imajući u vidu da je Zakonom o finansiranju političkih partija iz budžeta Republike, grada i opštine („Službeni glasnik RS“ broj 65/08) propisan način raspodjele finansijskih sredstava iz budžeta Republike Srpske, gradova i opština za finansiranje političkih partija i nezavisnih kandidata, tumačenje odredbi Zakona o finansiranju političkih partija iz budžeta Republike, grada i opštine treba tražiti od Narodne skupštine Republike Srpske.

4. Kako se izračunava maksimalno dozvoljeni limit na troškove izborne kampanje na Lokalnim izborima 2024. godine?

Odgovor:

Troškovi izborne kampanje političkih subjekata su limitirani brojem birača (član 15.10 Izbornog zakona BiH).

Maksimalno dozvoljeni iznos za finansiranje izborne kampanje izračunava se tako što se broj birača u svim izbornim jedinicama u kojima politički subjekt ima kandidatsku listu ili kandidata pomnoži sa 0,30 KM za izbore za načelnika opštine/gradonačelnika i za članove opštinskog vijeća/skupštine opštine.

U roku od sedam dana od zaključivanja Centralnog biračkog spiska, Centralna izborna komisija BiH objavljuje broj birača za svaku izbornu jedinicu. Taj broj je osnov za određivanje maksimalnog iznosa sredstava koji politički subjekt može potrošiti za finansiranje izborne kampanje.

5. Koji je krajnji rok da politički subjekti dostave izvještaje o utrošku sredstava za kampanju?

Odgovor:

Članom 15.1d Izbornog zakona BiH propisano je da politička stranka i nezavisni kandidat koji učestvuju na izborima za organe vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima, tri dana prije dana održavanja izbora podnose izvještaj o prometu posebnog računa za finansiranje izborne kampanje. Ovaj izvještaj će sadržavati sve izvore novčanih i nenovčanih donacija, datum i iznos takve uplate; izvještaj o svim troškovima (rashodima) izborne kampanje, kao i računima dobavljača i izvršilaca usluga, s ažuriranim podacima do dana podnošenja izvještaja.

Pored ovog izvještaja, u skladu sa članom 15.1d Izbornog zakona BiH, politička stranka i nezavisni kandidat koji učestvuju na izborima za organe vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima, imaju obavezu da u roku od trideset dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u Službenom glasniku BiH, podnesu finansijski izvještaj za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata izbora (postizborni finansijski izvještaj).

Ovaj finansijski izvještaj sadrži, između ostalog, podatke o prometu ostvarenom putem transakcionih računa, svim приходima i rashodima, zasnovane na članarini, priložima fizičkih i pravnih lica, priložima u obliku robe i usluga (prilozi u naturi), приходima na vlastitu imovinu i preduzetničke aktivnosti, u skladu s odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka, kreditima, pozajmicama, donacijama, olakšicama, povratu novca, ostalim materijalnim troškovima i ostalim izvorima prihoda za period izvještavanja koje odredi Centralna izborna komisija BiH, te podatke o ukupnom iznosu isplata po sljedećim osnovama: troškovi štampanja plakata i plakatiranja, troškovi štampanja predizbornih oglasa, proglašenja, saopštenja i sl. u javnim glasilima, troškovi organizacije i održavanja predizbornih skupova i troškovi štampanja, reprodukcije i slanja predizbornog materijala koji se šalje biračima.

6. Da li političke stranke mogu:

- prebacivati sredstva sa redovnog računa političke stranke na namjenski račun za finansiranje izborne kampanje?
- platiti posmatrača sa namjenskog računa?

Odgovor:

Uputstvom o postupku otvaranja i korištenja posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje ("Službeni glasnik BiH", broj: 31/24) propisuje se postupak otvaranja, zatvaranja i izvještavanja o prometu posebnog računa koji će političke stranke namjenski koristiti za finansiranje troškova izborne kampanje.

- Članom 2. stav (1) Uputstva o postupku otvaranja i korištenja posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje propisano je da je politička stranka koja učestvuje

na izborima za organe vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima vlasti, dužna otvoriti poseban račun za finansiranje troškova izborne kampanje.

- U članu 2 stav (5) Uputstva propisano je da sredstva koja politička stranka namjerava utrošiti za izbornu kampanju moraju biti unaprijed uplaćena na poseban račun za finansiranje izborne kampanje.
 - Član 2. stav (6) Uputstva propisuje da na poseban račun za finansiranje izborne kampanje, političke stranke ne smiju primati druge uplate, osim onih namjenjenih za finansiranje izborne kampanje, niti se sredstva sa tog računa smiju koristiti za bilo koju drugu svrhu, osim podmirenja troškova izborne kampanje.
7. Da li politička stranka može otvoriti poseban račun u banci na koji bi prebacivala sredstva sa glavnog računa, a koja bi dalje bila utrošena za sponzorisane objave na društvenim mrežama?

Odgovor:

Politička stranka ima obavezu da vodi evidencije o svojim prihodima i rashodima, te ima obavezu da u finansijskim izvještajima iskaže sve rashode, bez obzira na način plaćanja.

S tim u vezi, a cilju što transparentnijeg trošenja finansijskih sredstava političke stranke preporučujemo da se sva plaćanja vrše sa transakcijskog računa političke stranke.

Napominjemo da se u toku izborne kampanje sva plaćanja troškova izborne kampanje trebaju vršiti putem posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje, a što je propisano Uputstvom o postupku otvaranja i korištenja posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje („Službeni glasnik BiH“ broj: 31/24).

Takođe, finansijska sredstva iz člana 3. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka, politička stranka je obavezna koristiti isključivo za ostvarivanje ciljeva utvrđenih svojim programom i statutom, a u skladu sa programom utroška sredstava.

8. Da li nezavisni kandidat može primati priloge donatora koji žele ostati anonimni, te da li ta sredstva sam kandidat može uplatiti na račun kako bi platio troškove kampanje?

Odgovor:

U članu 15.1 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24) propisano je da sredstva za finansiranje troškova izborne kampanje nezavisni kandidati koji učestvuju na izborima za organe vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima osiguravaju iz izvora propisanih Zakonom o finansiranju političkih stranaka i na način propisan ovim zakonom.

U skladu sa odredbama iz člana 18. Zakona o finansiranju političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“ br. 95/12 i 41/16), nezavisni kandidati izbornu kampanju mogu finansirati iz dobrovoljnih priloga fizičkih i pravnih lica, propisanih u članu 3. stav (1) ovog Zakona, poštujući odredbe koje se odnose na limit na visinu priloga i zabranjene priloge.

U skladu sa odredbom iz člana 8. stav (1) tačka e) Zakona o finansiranju političkih stranaka neimenovanim, odnosno anonimnim donatorima je zabranjeno da finansiraju političke stranke i nezavisne kandidate.